Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 26 МАРТ, 1988 ШУ. ★ № 37 (7540). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

КПСС ЦК Политбюрос 24 марте хиннача заседане йиийцар 1987 шера КПСС мугIарашка дIаэцара итогех йола информаци. Белгалдаьккхар, партийни мугIараш дIахо организационно - политически чIоагIделга. Парте керда нах хьаэцара процессана демократизаци а еш, парторганизацеша кандидатураш хьалххе а коллективай собранешка. ювцара практика шерагIа юкъекхувл, парте боагIараш чIоагIа тохк, цар беча балха, леладеча гIулакхий, нравственни куца цIенхаштта мах бу.

Цунца цхьана дукххача партийни организацешка цу балха эшаш дола дикагIча оагIорахьара хувцамаш хиннадац. Цу гIулакха формально - статистически тIавахара моттигаш йолаш я, парте керда членаш дIаэцара регламент чIоаггIа оттаьй. БоаггIа теркам тIаахийтац перестройкана тIехьа хьинаре къовсам лоаттаберий чотагIа партийни мугIараш хьалдизара гIулакха.

Партийни комитеташта хьалхадаьккхад, цу балха хьала массе а оагIорахьара анализ елга, коммунисташта идейни кхетам балар чIоагIделга, экономически реформа чакхъяккхара, парте а общества а вахаре демократизаци яра тIехьара цар авангардни лоархIам ма могга лакхбелга. Белгалдаьккхад, перестройка еча хьинаре дакъа лоацилга вахаре керттера маIан а хинна дIаэттача нахах партийни мугIараш вIаштIехьдахареи уж чIоагIдареи дешаех йола КПСС ЦК принципиальни установкаш чIоаггIа лорае езаш хилар.

Союзни республикай Компартей ЦК, цхьайолча парте обкомий, крайкомий хьалхарча секретараша дакъа а лоацаш хьежар «Мехка ялата боахам тешшаме дегIакхувлараи шийтталагIча пятилетке фуъа ресурсаш дукхагIа хилийтараи де дезарех» бола 1986 шера 11 июлера КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам кхоачашбарга. Заседане белгаладаьккхар, ялат доакхалга массаза тIех долаш лийрхIача, хIаьта ялат интенсивни технологи юкъе а кхувлаш подрядни коллективаша хьалкхедаьча мехка тайп-тайпарча зонай дуккхача боахамашка дикка дукхагIа хьувкъам чуэца вIаштIехьдаьнналга. БIарччача мехка гIолла производствана интенсификаци яр бахьан долаш 1986 — 1987 шерашка дерригa ялат 17 процент дукхагIа чуйцад, паччахьалкхен ресурсашка дIачуухаш долча ялата дикал тоаяьй.

Цхьабакъда ялата боахаме хоалуш хувцамаш хиннадац, лаьрхIача боараме ялат чуэцалга Iалашдаьдац. Дуккхача республикашка, краяшка, областашка механизаторашца, специалисташца, боахамий кулгалхошца дикагIйола опыти Iилмана карагIдаьннари Iомадара болх лохерча боараме чакхбоах, цу гIулакхага дIаухийтача средстваша боаггIа пайда хьалац. Ялатабобови культураш хьалкхеечара кхоачамбоацараш хIанз а дIадаьхадац, хIаьта из бахьан долаш доакъара ялат дукхагIа дIаухийт. Iилмо могаяь льтта леладара системаш творчески хьисапе караерзаяц, хьалха санна лохерча боараме я технологически дисциплина, хьакъестаеш йола ресурсаш фактически ялата культурашта пайдане а йолаш дIахьа хьежальяц. ДукхагIча даькъе формально бу интенсивни технологеш, хозрасчетни подряда тайп-тайпара формаш юкъекхувлара болх.

СССР Минсельхозмаша, СССР Минудобреней, СССР Минхимпрома, СССР Минстройдормаша, СССР Минстройматериалий, иштта кхыйолча ведомствай кулгалхоша шоаш дисциплина йоацаш хилар хьахьекхар, ахархошта машинашца, интенсивни технологех болх беча хана эшача материалашца поставкаш яра шоай декхараш кхоачаш ца дарца.

Политбюрос хьадийхар Союзни республикай Компартей ЦК-ра, Министрий Советашкара, парте крайкомашкара, обкомашкара, СССР Госагропромагара, иштта кхыча союзни министерствашкара, ведомствашкара мехка ялата боахам тешшаме дегIакхувлара, дIахо йодача хана дерригa ялат дукхагIа чуэцара, цун кхачани фуъэи дикал ма хулла лакхъяра новкъостал дергдола де дезараш тIаэцалга. Из деш керттера теркам тIаоза беза хIара боахаме коллективни, дезала, арендни, иштта кхыча подряде болх беча хозрасчетни звеньяша интенсивни технологи караерзаяра, цар укх шера ялата а кхыйолча культурай а лакха хьувкъам чуэцаргболаш.

Политбюрос могабир Азербайджански ССР-ра Нагорно-Карабахски автономни область 1988 — 1995 шерашка социально - экономически дегIакхувлилга сихдара хьакъехьа КПСС ЦК-си СССР Министрий Советои тIанийца соцам. ЛаьрхIад, социальни сфера материально - технически база бокъонца чIоагIъяра, областа производительни низаши инфраструктуреи дегIакхувлара де дезарий шерра комплекс тIаэца.

Нах баха цIенош, юкъара дешара школаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, больницаш, кхыйола социально - культурни лоархIам бола объекташ хьаелга дикка шерде лаьрхIад. Юкъара союзни телевизионни программа тешшаме хьаллоацилга Iалашдара, хIаьта иштта Азербайджански а Армянски а телевидене передачаш биззача боараме хьокхийтара хьакъехьара балхаш йистедоалаш латт. Армянски меттала дукхагIа литература арахецаргда. исторе а культура а памятникашта реставраци яра, уж юхаметтаоттадара масштабаш шеръергъя. ЛоархIаме декхар санна дус къахьегамхой, берригa цига баха нах интернационализма, вежарашха долча доттагIала, вIаши новкъостал дара лоIаме хьалкхебар, хаьдда никъ бехка беза национализма, тайп-тайпарча халкъий викалий къаман хьашташ ца лархIара гIулакхашта.

Керда предприятеш хьаяра, йолаш ярашта реконструкци яра, технически Iалашъяра кIийлен тIа кхойтталагIа пятилетка, чакхйоалаш промышленни производство цаIазза-аххаза дегIайоалае лаьрхIад. ДIахо дегIакхувларгъя области агропромышленни комплекс. Автомобильни наькъаш хьадара боарам шозза гаргга дегIабоагIаргба.

Заседане хьаллаьцай арахьарча экономически балха тIа перестройка процесс кIоаргъяра тIаерзаяь правительства предложенеш. Могадаьд министерствайи ведомствайи арахьарча экономически организацей организационни структура эргаяьккха тоаяра гIулакхаш. Мегаргдолаш лаьрхIад уж организацеш йиззача боахама расчета тIа йоахилга, звеноши аппаратера нахи кIезигбелга. Доазал дехьа арахьарча экономически организацеша бу болх дикка тоабелга белгалдаьккхад. СССР торгови представительстваша шоаш йолча мехкашка вай паччахьалкхен арахьара экономически хьашташ биззача боараме лоаттаде дезаш, доазал дехьарча мехкашцара экономически гIулакхаш дегIадоаладара бехктоккхаме хила езаш лаьрхIад.

Политбюро хьежар Югославе Социалистически Федеративни Республике М. С. Горбачева яьча официальни доттагIала визита. СФРЮ Президиума Председателца Л. Мойсовцеи СКЮ ЦК Президиума Председателца Б. Крунчицеи, кхыча югославски кулгалхошца яьча переговорий а беседай а результаташка. Визитах советско - югославски гIулакхашкара боккхача политически лоархIама событи хилар, шин мехка юкъера тешам чIоагIбир, дувцар вIаши кхетадир, социалистически дегIаахареи дунен халкъашта юкъерча гIулакхийн дуккхача йоккхийча проблемайи хьакъехьа гIулакхаш цхьатарра хилар гучадаьккхар.

Боккха мах баьб советско - югославски Деклараце, 2000 шерага кхаччалца йолча хана СССР-аси СФРЮ-си цхьана экономически къахьегара йIаьххача ханарча программа, цар тIа оттадаьд цхьана къахьегара ерригa комплекс 1955 — 1956 шерашкарча документаш тIа чIоагIъяьча принципий кIийлен тIа керда, кхы а доккхагIа толамаш доахача яккха кийча хилар. Партийни советски органашта, министерстваштеи ведомстваштеи тIадиллар гIулакх лакхерча боараме барт бара уйлан дерригача лостамашка динамизми советско - югославски бувзамий дикали лакхъергйолаш лерраггIа дIадахьа.

Могадаьд СССР парламентски группас хьийха Москве баьхкача бовзаш болча американски сенаторийн Iилманхойи группаца М. С. Горбачева даь къамаьл. Из къамаьл дика товш да оагIонаша дувцар дикагIа кхетадараи дунен гIулакхашка цар цхьана хIамаш дараи гIо деш Советски Союзаи США-нен юкъерча гIулакхашка политически диалог хьахулийтача динамиканца.

Политбюрос могайир Уругвая президентаца Х. М. Сангинеттеца М. С. Горбачева вIашагIкхетареи А. А. Громыкос цунца яьча переговорийн итогаш. Белгалдаьккхад, вIашагIкхетари переговораши бахьан долаш Советски Союзаи Уругвайнеи юкъера гIулакхаш дувцар вIаши кхетадара, вIаши тешара, цхьана къахьегара кIийлен тIа, хIаьта иштта тайп-тайпара общественни строй йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш теркал а еш дIахо йодача хана дегIадахка йиш хилар.

Белгалбаьккхаб, Центральни Америкера хьал нийсхоила лертIадаккхара юкъе шоай дакъа лаца гIортача Уругвайцареи кхыча латиноамерикански паччахьалкхенашцареи гIулакхаш дIахо йодача хана кIоаргдаьза даргдоалаш хилара лоархIам. Из цхьана деш дола гIулакх иштта тIадерзалаь хургда регионални конфликташ тIема наькъаца йоацаш къоастаяра, дунен халкъашта юкъера климат тоаяр, герз дIадаккхар, машар чIоагIбар духьа йола арахьарча политика инициативаш дIахьалхашка яхара.

Улан-Баторе социалистически мехкий коммунистически болхлойи партей ЦК секретарий идеологически дешай хьакъехьа хиннача совещане итогашка хьежар, хIаьта КПСС делегаце болх могабир. Совещане йиш хилийтар хIанзарча этапе вежарашха йолча партей кердача политически уйланцеи идеологически балхацеи ювзаеннача проблемай хьакъехьа дагабовла а опыт вIаши йовзийта а, из къаьстта лоархIам болаш да социалистически мехкашка кIоаргга социально-экономически хувцамаши перестройка процессаши хулача, идеологически сферерча балха формаш эргаяьха тоаечеи керда йоахачеи хьалашка. Цхьана тIанийца рекомендацеш кхоачашъелга тIадиллар советски идеологически учрежденешта.

Политбюрос могайир А. Н. Яковлева МНР-е яьча доттагIала визита результаташ, из йолаш кулгаш яздир идеологе, культура, Iилма, образоване даькъе КПСС-еи МНРП-еи цхьана къахьегилга кIоаргдара йолча программана, цо шеко йоацаш, гIулакх дергда вежарашха йолча шин партенеи халкъаи юкъера массе оагIорахьара бувзамаш дIахо а дегIадоаладара.

Заседане йиийцар Болгаре Халкъа Республике В. П. Никонова яьча балха визита итогех йола информаци. Белгалдаьккхад, агропрома сфера керттерча лостамашка хьинаре шин оагIарахьара советско - болгарски цхьана къахьегара, укхаза долча дикка дукхача кхоачамех пайда эцара новкъарле еш дола бахьанаш дIадахара кхы тIа гIулакхаш делга.

Ше 16—17 марта г. Берне США оборона министрца Ф. Карлуччеца вIашагIкхетарах Д. Т. Язова баьча хоамага ладийгIар. Белгалдаьккхад СССР-еи США-аи оборона министраш вIашагIкхетарах советско - американски гIулакхашка дика толам балар а гойташ, цу лостаме баьккха керда пайдане гIа хилар.

Ю. Д. Маслюков Инде ваха хилара итогашка а хьежа, Политбюрос могайир цо Р. Гандеца а кхыча индийски кулгалхошца а яь беседаш. Дика а хеташ дийцар хиннача переговорех тайп-тайпарча доакъошка советско - индийски цхьана къахьегилга дIахо а кIоаргдараи дегIадоаладараи дола гIулакх хургхилар.

Политбюрос ладийгIар Фам Хунг веннача таьзета даьча гIулакхашта юкъе советски партийно - правительственни делегаце дакъа лоацача хана вьетнамски кулгалхошца ше яьча беседех Н. В. Талызина баьча хоамага.

КПСС ЦК Политбюрос иштта дийцар партийни паччахьалкхени вахара кхы цхьадола дешаш а.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ЗАСЕДАНИ

23 марте Кремле КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела А. А. Громыкос председателал а деш СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани хилар.

Заседане хьежар. Нагорни Карабахе, Азербайджански, Армянски ССР-ка хиннача событей хьакъехьа союзни республикаша даьча кхайкаралашца дувзаденна де дезарий дешага.

Цу дешах лаьца къамаьл дир А. А. Громыкос.

Из дувцача дакъа лаьцар новкъосташа В. В. Щербицке, П. Н. Демичева, Ю. Ф. Соловьева, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителаша, Лакхехьарча Совета Президиумий председателаша: РСФСР-а — В. П. Орлова, Белорусски ССР-а — Г. Т. Таразевича, Грузински ССР-а — П. Г. Гилашвиле, Азербайджански ССР-а — С. Б. Татлиева, Молдавски ССР-а — А. А. Мокану, Латвийски ССР-а — Я. Я. Вагриса, Киргизски ССР-а — Г. Акматова, Таджикски ССР-а — Г. Паллаева, Армянски ССР-а — Г. М. Восканяна, Туркменски ССР-а — Б. Язкулиева, Эстонски ССР-а — А. Ф. Рюйтела, Узбекистана Компарте ЦК хьалхарча секретара Р. Н. Нишанова, хIаьта иштта Казахски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела З. К. Камалиденова, Литовски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела В. С. Астраускаса.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседане къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо кепайоазон тIа арабоаккхаш бола соцам тIаийцар.

(ТАСС).

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

СОЦАМ

Нагорни Карабахе, Азербайджански Армянскии ССР-ка хиннача событей хьакъехьа союзни республикаша даьча кхайкаралашца дувзаденна де дезарех

Нагорни Карабахе, Азербайджанскии Армянскии СССР-ашка эттача хьалаца дувзаденна РСФСР, Украински ССР, Белорусски ССР, Узбекски ССР, Казахски ССР, Грузински ССР, Литовски ССР, Молдавски ССР, Латвийски ССР, Киргизски ССР, Таджикски ССР, Туркменски ССР, Эстонски ССР Лакхехьарча Советий Президиумий кхайкаралашка а хьежа, СССР Конституце 81 статьяца кулгал а деш, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

1. Нагорни Карабахе хиннача событешца дувзаденна Азербайджанскии Армянскии ССР-ашка эттача хьало цу республикай халкъашта а бIарчча хьанийцача цаI йола дуккхача къамех латта союзни паччахьалкхе хиларах тарра СССР халкъий доттагIал дIахо йодача хана чIоагIдара а зе деш хилар белгалдаккха.

Чоалхане къаман-территориальни дешаш паччахьалкхен Iаьдала органашта ниIз бара наькъаца, нах хьалхьоабара, массе тайпа шоай лоIамагIа образованеш хьаяра хьале къоастаде гIертача. СССР Конституце тIа чIоагIдаь къаман-паччахьалкхени къаман - административни доазонаш хувцара тIехьабаьннача наьха вIалла дагадоаца водар тIехьа тIадергдола гIулакхаш хилийта йиш йоацилга ховш хила.

Хаьдда харцахьа лархIа цхьацца болча нахеи группашеи даь зуламе гIулакхаш, уж бахьан долаш нах а боабеш. Цу тIехь бехке бараш административнии уголовнии бехктокхаме озаш ба, аьнна баь хоам теркаме эца.

2. Парте XXVII съезда, цул тIехьарча КПСС ЦК Пленумий решенешца, КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева Азербайджанеи Арменеи къахьегамхошка, халкъашка даьча кхайкаралца хьалхле а лелаеш. Азербайджански ССР-еи Армянски ССР-еи халкъа депутатий Советаша къамий политика, СССР вежарашха долча халкъий доттагIалеи кхотадалареи ленински принципий уйланца бахача наха юкъера массово-политически кхетамеи болх овлангара тоаболба. Къамашта юкъера гIулакхаш кхохкадеш долча бахьаний кIоаргга а массе оагIорахьа а анализ е, уж шоай ханнахьа дIадаха, моллагIча а националистически экстремистски гучадувлараштa денале дуьхьалъотта. Производственни коллективашкеи дешара заведенешкеи сатийна, гIулакхацара хьал оттаде, вай обществе хулача революционни хувцамий декхараш кхоачашдара республикашка баха дерригача къамийн халкъийн къахьегамхой оарцагIа а боахаш.

3. Азербайджански ССР Лакхехьарча Совета Президиумои Армянски ССР Лакхехьарча Совета Президиумои социалистически законность а общественни порядок а чIоагIъяра бартагIа динза даргдоаца гIулакхаш де. дерригача къамий граждаший хьашташ Iалашде. шоаш леладеча гIулакхашца хьал толхадераш, вежарашха долча советски халкъий доттагIалаи цхьана къахьегараи харцахьа тIакхувдараш цIенхаштта бехктокхаме оза.

4. СССР Министрий Совето Нагорно - Карабахски автономни область боахамеи социально - культурнии дегIаахара хьакъехьа хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаерзаяь мероприятеш кийчъе.

5. ССР Союза Прокуратураи СССР чурча гIулакхий Министерстваси общественни порядок оттаяра, Азербайджанскии Армянскии ССР территоре тIа бахача наьха законагIа дола хьашташ лорадара динза даргдоаца гIулакхаш де.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **А. ГРОМЫКО.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва, Кремль. 1988 ш. 23 марта.

КООПЕРАТИВНИ БОЛАМА ДИКАГIЙОЛА КЕРДА ЭТАП

Колхозхой йиъълагIча Ерригсоюзни съезде

25 марта ший болх чакхбаьккха колхозхой йиъълагIа Ерригсоюзни съезд вай общества революционни хувцамий историна юкъегIоргъя. Радикальни экономически реформа уйланца, КПСС кулгалдеш кхоачашдеча доккхийча гIулакхашца йиза яр из.

Хаьддача гIулакхашца общества вахаре хула кIоаргга дика хувцамаш сихдара чIоагIонца биза, бе безаш хьалхашка латтача балха хаьдда йолча программаца кийчбенна цIагIоргба съезда делегаташ — дуккхача къамех болча советски ахархой полномочни викалаш.

Социалистически экономиках дIакъоастаде йиш йоаца дакъа долча колхозаша шоаш дегIаахара керда, бокъонца исторически этап дIайолаю. Кооперативни вахара ленински идеяш хIанзарча эггара дикагIча технически кIийлен тIа юхаметтаоттаяро йиш хулийтаргья социальни эггара лоархIамечарех йола проблема — кхачан проблема кхоачашъеча юкъе колхозни юртага доккхагIа дакъа лацийта.

СССР оттаяьча кооперацех долча Закона проекта тIеи съездо тIанийцача колхоза Примерни Устава тIеи бух боаццаш дукха таронаш я колхозни строй дIахо а чIоагIъяра, демократи массе а оагIорахьа дегIайоалаяра. Уж дувцача дакъа лаьцача хIаране, берригача советски наха гIулакхаш деча хаьдда кулгалдара дола хIама хиларах тарра тIанийцар съезде къамаьл деш дерригача халкъо могадаь законаши уставаши леладе Iомадала деза яха М. С. Горбачева уйла. Из дича мара бизза низ тIабохийташ болх бергбац перестройка сихъяра. Вай кхел вай бе ма йоаллий, вай хIаранех тийша да дIаьхха итташ шераш хьалха социалистически общества куц мишта хургда.

Iийрийна 10 сахьат даьннад. Съезда делегаташеи хьаьшашеи тIоараш тохарца тIаэц новкъостий М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. П. Никонов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Щербицкий, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Талызин, О. Д. Бакланов, А. П. Бирюкова, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев.

Делегаташа дIахо дувц боахам лелабареи доал дара демократизаци яреи кердача хьалашка колхозаш социально - экономически дегIайоалалга сихдарах. СССР-е кооперацех долча Закона проектахи колхоза Примерни Устава тIа хувцамаш дарахи дола дешаш.

СССР съезде дийцача дешай хьакъехьа къамаьлаш дир 41 саго.

Пренеш чакхйоал.

Делегаташа цхьа барт а болаш тIанийцар хьалхарча деша хьакъехьара «Боахам лелабареи доал дара демократизаци яреи кердача хьалашка колхозаш социально-экономически дегIаухилга сихдарах йола» резолюци, шоллагIча деша гIа — «СССР-ерча кооперацe хьакъехьарча» СССР Закона проектахи колхоза Примерни Устава тIа хувцамаш дарахи» бола соцам.

Цул тIехьагIа съезда делегаташа цхьа барт а болаш хержар 125 сагах латта колхозий Союзни Совет.

Колхозхой йиъълагIча Ерригсоюзни съездо болх чакхбаьккхар.

(ТАСС).

СССР Лакхехьарча Совета Президиумга
Азербайджански ССР Лакхехьарча Совета Президиумга
Армянски ССР Лакхехьарча Совета Президиумга

Вежарашха йолча дуккхача къамех латтача Нохч-ГIалгIайчене ткъо эзар гаргга армян вахаш а цун интернациональни коллективашка къахьегаш а ва. Берригa советски нах а санна, новкъа а долаш хьийжад тхо Нагорни Карабаха гонахьарча событешка. Уж кIоаргга теш парте а халкъа а коллективни хьаькъалах, КПСС ленински къаман политика хьаькъалах. Цхьаккха тайпара низашта могаргдац советски халкъий цу даькъе армянскии азербайджанскии халкъий доттагIлеи бувзамаш дохаде, социализма идеалашта, перестройкаи кердалонийи сийлеи наькъашта мутIахьа хилар толхаде. Тхо тешаш да, Коммунистически партеи Советски паччахьалкхенои Советски Конституце дIадехараш лорадара тIадерзадаь хаьдда де дезараш дергхиларах, советски наьха интернациональни кхотабалара вIалла зе хулийтаргдоацилгах, новкъоста М. С. Горбачева даьча Кхайкарал тIа аьннача бесса, халкъа кхела цIенхаштта дола дешаш стихяштеи моллагIа тайпарча эмоцештеи кара дохийтаргдоацилгах.

Тхо тешаш да, армянски халкъ Центральни Комитета тIахьехамо яхар а деш, сабаре, хьаькъале, интернационализмана тешаме долаш хургхиларах.

Нохч - ГIалгIайчене бахача кхыча къамех болча нахаца цхьана оаха бIарга са санна лорадергда социализмана сийлахьа карагIдаьннар — вай сийлахьча Даьхен — Советски Социалистически Республикай Союза халкъий дохаргдоаца доттагIал.

Р. М. ХАЧАТУРОВ — «Грознефть» яхача объединене генеральни директор, КПСС XXVII съезда делегат;

И. А. АВАНЕСОВ — парте, къахьегама ветеран, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема доакъашхо;

Р. Г. ГРИГОРЬЯНЦ — архитектура, граждански промышленни зданей а сооруженей а кафедра заведующе декхараш кхоачашдеш вола, Грозненски мехкдаьтта института доцент;

Р. А. ТОМАСОВ — «Чечингснабсбыт» яхача универсальни объединене начальник;

А. А. МКРТИЧАН — «Оргтехника» яхача грозненски производственни объединене генеральни директор;

Е. А. НАДИРОВ — «Чеченингушавтотранс» яхача автомобильни транспорта территориальни объединене начальник;

Р. М. БОГДАСАРОВ — персональни пенсионер;

А. А. ВАРТАНОВ — СССР Госбанка Нохч-ГIалгIай управлене начальник;

И. Л. АВАНЕСОВ — чурча служба полковник.

16 апреле — коммунистически субботник

ЦаI санна берригаш а

Шоашкара лакха хьокхамаш гойташ Ерригсоюзни коммунистически субботник чакхдаккха лерхI «Куларинский» совхоза къахьегамхоша. Массе подразделенешка хиннача собранешка къоастадир цу дийнахьа дергдола балхаш.

Субботнике дакъа лоацаш хургва 350 саг.

Даим болх беча моттиге къахьегаш хургба царех дукхагIбараш. Механизотораша 20 гектара томаташ дIаюврргья, 40 гектара тIа — хьажкIаш, 20 гектар — суданка, 4 тонн шура йоаккхаргья хьайбаш леладераша.

Совхоза кулгалхой, керттера специалисташ, юкъерча звенон болхлой конторе лостам беш хургба.

Пятилетка фонде 800 сом, Машара фонде 1200 сом дIахьожадергда атагинцаша.

Дика накъаболх

Грозненски района «60 лет Октября» совхоза болхлой дика накъаболх коммунистически субботника. Цу дийнахьа пятилетка фонде цар дIачудала лерхI 2500 сом.

Боахаме дукхагIабола механизатораш шоаш кхом баьча доагорца болх бергба. Иштта чарех ба Хупареков Амин, Копаев Абубакар, кхыбараш.

Кулгалдара аппарата, инженерно - технически служба болхлоша дакъа лоацаргда юрт тоаеча. Цу гIулакха эша басар, кIир, кхы йола материалаш Iалашъеш латт укхаза.

М. АХИЛЬГОВ.

35 эзар барзкъа

Укх шера 16 апреле В. И. Ленин ваь 118 шу дузача денна хетадь Ерригсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дIайолаяь инициатива чIоагIа къоабалъяь хьаллаьцай Назрановски трикотажни фабрика болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха. Из ди хьинаре къа а хьегаш, башха-дика производственни толамаш доахаш чакхдаккхара доккхий декхараш тIанийцача трикотажникаша коммунистически субботника кийчо яра а дика дIадахьара а лаьрхIа вIашагIъеллай цхьайтта сагах латташ йола штаб. «ЦIеча шоаттадийнахьа» болхлоша къахьегаргдола участкаш а дергдола балхаш а хIанззехьа белгалдаьхад цо. ХIара болхлочоа, бригада, участка, цеха коллективашта хоадамболлаш йола задани лулга къоастадаьд. Барзкъаш тегача цехаштеи филиалаштеи мел эша бийдал Iалашъелга тIадожадаьд Ш. Тимурзиеванеи А. У. Тумгоевнеи.

ЯлхайтталагIча апреле кхояьча электроэнерге, йIовхала энерге чотагIа болх беш хургья ерригача цехий, участкай коллективаш, хIаьта кходаьча кIадай чотагIа болх беш хургья ворхIлагIчеи иттлагIчеи конвейерий коллективаш.

Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва фабрикера цхьа эзар саг. Цар бархI бIаь саг шоай массазарча балха моттигашка хьинар кхо ца деш къахьегаш, вожаш предприяте коа, гонахьарча моттигашка, нах бахача поселке, берий беша лостам беш хургба.

Къахьегама вахте латтараша Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа арахецаргья 35 эзар трикотажни издели. Предприяте болхлоша шоаш цу дийнахьа даьккха ши эзар сом алапи шийтталагIча пятилетка фонда юкъехьоргда.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЦХЬАН ДАГАРА

Художественни промыслай объединенена чуйоагIаш Дуба-Юртовски фабрика къона предприяти я. Керамически изделеш хьаяра къаьна хьалкъа традицеш меттаоттаеш ба цун болхлой.

Дукха теркам тIаухийт коллективо изделей ассортимент керда яккхара. Иштта, планах хIара шера продукце керда 4 тайпа издели арахеца езаш яле, хIанз итт тайпага дIакхоач. Хетаргахьа, дуккхагIа из бахьанце вIаштIехьдаьлар дIадахача шера продукци лоаттаяра, из маьхал яккхара план йиллача ханал дикка хьалха кхоачашъе. ГIулакхаш во лелац укх шера а. Шин бетта задани 75 процент йолаш, продукце сортность 95 процентага дIакхоачаяьй.

Вайнаьха фольклорах пайда а эцаш, укх шера керда тайпа продукци арахеца болабеннаб дубаюртовцаш. Царех я «ШайтIа Iехадаь ЧIинхо», «Ала йоIага, хаза несийна» яха цIераш техка сувенираш, иштта укхаза кастта арахеца йолае лерхI зизаш чулоаттаду вазаш, кхыйола продукци. Массехк шу хьалха Лейпциге хиннача ярмарке гойташ яр фабрика керамически изделеш. ХIанз укх сахьата предприяте коллектив кийчлуш я укх шера Сире столице — Дамаске хургйолча ярмарке дакъалаца.

Укх шера январь бетта денз из коллектив йиззача хозрасчетах къахьегаш я. Цу хьалашка болх беча хана чIоагIа лоархIам болаш да хIара болхлочун говзал лакха хилар, хьинар ца кходеш къахьегар, социалистически доалехьен лерттIа доал дир. Цу даькъе укхаза масал эца мегаргдола нах болаш ба. Предприяти болх бе йолаеннача итт шу кхоачаш доацача юкъа йизза халкъа традицеш меттаоттае низ кхоачаш йола коллектив хьалхийнай укхаза.

Тахан фабрике доккхал а деш йоах хьалхалаттача производственникий цIераш. Царех ба обжигальщикаш Хамидов Саид. Джабраилов Муса, оправщикаш, юххьанцарча партийни организаце секретарь, Шалински райсовета халкъа депутат Пашаева Роза, Матаева Зулай, Лорсанова Масани, глазировщица Эльдарова Тамара, кхыбараш. Уж нах духхьал шоаш дика къахьийга Iац, цар хадданза новкъостал ду кагирхошта чоалхане говзал караерзаеча, юкъарча вахаре хьинаре дакъалоац.

Цу тайпара производстве хьалхалаттарех когг1ортолга ярца, цар опытах пайда эцарца таро хиннай коллектива лакха эффективность йола производство хьакхолла. Предприятена хIанз а пайда тIабагIац, хIана аьлча цо мел беш бола пайда ерригача объединене гIолла тIадиса хинна декхар тIера дIадаккхарга дIабода. ХIанз дубаюртовцаша объединене кулгалхошкара дIадехар да шоашта тIабоагIа пайда фабрика доалахьа буталга, укх шера денз хозрасчета тIа яьнна къахьегаш коллектив хилар теркал а деш.

З. МУХАДИНОВ,
тха штате воаца корр.

Дикача нахах

ХЬИНАР ДОЛА ДОЯРКА

Темирханова Маржана цIи шаьра йовзаш я, из яхача Наьсар-Керте меттел, ерригача Наьсарен районе а. Из я «Назрановский» совхоза Наьсар-Керттерча шурий-товарни ферма доярка.

Iуьйрийна, нах боагIаш, балха хьа а ена, уж чуболхаш, чуяхай аьнна, балха ди дизза чакхдаьккхарг лоархIаш яц Маржан. Нагахь санна, селханарчул цхьа кIеззига мукъагIа хинна а балха хьокхам тахан лакхагIа ца хуле, цу денах дайнарг лоархI цо. Иштта я цун оамал.

— Дувцарах саг атта тешаргвоацаш, Iалаьмате хьинар долаш саг я из, — яхаш дувц ферма бригадира Лолохоев Iасолта — Аз тамаш а еш чIоагIа хьинар да цун.

Иштта йийцар из сога дуккхача ферма болхлоша.

Хоза-безаме моаршал а хаьтта, бIайхача безамца тIайийцар со Маржана. Хьадеш дола къамаьл безаме а дег тIара доагIаш а хилар гуш дале а, цхьабакъда, цун бIаргаша дувцар кхетаде а дацар хала. «Бехк ма-билла, мукъа яц со, йиш яц сога». яхаш санна хетар цар. Из уйла сона дег чу йоссашехь, нанас воIага санна безаме аьлар цо сога:

— Дуккха ваха, са кIаьнк, хьо, хIанз йиш яц сога, дIахьажал са мел дукха болх ба бе безаш, — аьнна, шийдоахангахьа кулг дIахьекхар цо, — дуккха а къамаьлаш дергда вай, со мукъа а йолча хана хьо юхавеча.

Цу сахьате дагадехар сона, ферма бригадира «духхьала из шийцхьа болх мара хIама гуш яц из», яьха дешаш. Цигга тийшар со, бригадира дийцар бакъхинна хиларах. Я а яцар из, кхы хIама гуш а, е го ловш а, из шийболх мара.

Юха а ферма бригадир волча ваха вийзар са. Юха а керддаьхар сона бригадира шийюххьанцара дешаш. «ХIанз тийшарий хьо?» яхаш санна хьежар из сога вела а къежаш. ДIахо ферма бригадира дийцар Маржана къахьегама наькъах а, цун балха толамех а лаьца.

Дуккха ха я Темирханова Маржана укх ферме болх бу. КъаьнагIа болча дояркаех я из. Болх беш йола ха дукха е кIезига хилар керттера дац. Керттердар — цо беш бола болх. Цо доаха толамаш. ХIаьта толамашка диллача, цул тIех кхы цIаькха яц укхаза. Цох тешал ду укх тайпарча цифраша: пхи эзар килограмм совгIа хилар дIадахача шера юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара цо яьккха шура. 2500 килограмм план хиннача.

Даь даьннар аттагIа хеташ хиннад массаза а. ХалагIа дар — дIахо де дезар да. Цудухьа, дIадаха шу лоархIаш яц доярка. ХIанз укх сахьате цун керттера декхар — селханарчул дикагIа тахани, таханарчул дикагIа кхоанеи къахьегар да. Цу деша оарцагIдаьккхад Маржана деррига шийхьинар.

Атта декхар дац доярка пятилетка кхоалагIча шера шийна хьалхашка оттадаьр. Пхи эзари ах эзари килограмм шура я хIара шийIаттагара цо яккха лаьрхIар. Дегаш тийша ба ферма берригa къахьегамхой Маржана тIаийца из доккха декхар толамца кхоачашдергхиларах. Цун хьинарах, деналах, иштта цун балха йоккхача опытах бIубенна ба уж. ХIаьта, селла цар шийх бенна бIу, зехьа ца боабе лаьрхIа, тIатеIIа къахьегаш я Темирханова Маржан.

Мелла ше доккхий балха толамаш дахарах, уж хьалхатетташ хилац къаьна доярка, нагахь санна, шийна ул лув къахьегаш яр тIехьаюсаш хуле. Визза вола къахьегамхо лархIац цо цхьаннех а, кхычоа дешаца а, гIулакхаца а гIо деш из веце. Ферма кулгалхоша яхачогIа, ше къахьегарал совгIа, новкъосташта а Iалаьмате накъайоалаш я М. Темирханова. Цар аьттув ца баьннача дийнахьа, шийаьттув баьналга лоархIаш яц из.

Дуккха дIайха дешаш дийцар сога Маржанах лаьца ферма дуккхача дояркаша. Цхьанне багара доагIаш санна, цхьатарра дар, цар массане дувцаш хиннар. Иштта гуш дар, са а къердалуш, боккхача безамца цар из ювцаш хилар.

Боахама а ферма а кулгалхоша шоашта еча йоакхонах дика кхеташ я М. Темирханова. Цахаддаш, шоай хьашташ цар кхоачашдеш хилар дика кхета а деш, шийгара доагIар дизза юха дала гIерт доярка. Из цун дика вIаштIехьа а доал...

Боад къовлалуш латтар со фермера дIаводаш. Чакхдаьннад дуккхача наьха балха ди. Цхьабакъда, Маржана а, цун новкъостий а болх цу хана, юкъе мара кхаьчабацар.

М. МУТАЛИЕВ,
тха соб. корр.

КХОАНЕ ДАГАЙОАГIАШ

«Висрул» яхача Молдавски Iилма-тохкама институтаца Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен юртбоахама опытни станце цхьана болх бу ши шу да. Хьайниллай культурай лаборатори. Хьайнилла дуккха ха яце а, укхаза доккхий толамаш даха карагIдаьннад. Ала доагIа цар балха хьалаш кишиневций дараш санна дика доацалгах.

Культурай тканей лаборатори хьаяьй Российски Федераце комсаш лелаяра Iалашо е. Йоккха йоаца лабораторе коллектив къахьегаш я къаьстта дефецитни йола столови сорташ ебаеш. Таханарча денга пробиркашка хьалкхеяьй 9 эзара совгIа комсий га, царна юкъе хьалхара 3 эзар — пакеташка. Апрель—май бетташка кхашка дIайогIаргья 10 — 12 эзар комсий га.

Шу чакхдоалаш лабораторе лерхI 10 эзар пробирочни комсий га кхее. Нагахьа санна дола хьалаш Iалашдича лабораторе низ хургбар укх шера кхыметтел 25—50 эзар комсий га хьалкхее. Цу гIулакхо аьттув хулийтаргба республике микроматочникаш кхеер 12—13 шу хьалха кхоачашде. Планал совгIарча экономе мах хургбар 15—20 миллион сом. УнахцIено йолча комсий хьувкъам лакхалургбар шозза.

Комсаш лелаеча отделе къахьегараш дукхагIча даькъе комсомольцаш ба. Из болх дукха безаш ба Гикаловски юкъерча школа выпускникаш. Итт класс яьккха баьлча, балха баьхкар Ильясова Петимат, Гадаева Асма, Альмерзоева Раиса, кхыбараш. ЧIоагIа лораеш дIайогI цар баьццара комсий гаьнаш пробиркашка, цул тIехьагIа, цхьа ха ялча, — полиэтиленови пакеташка. ТIаккха теплицашка дIахьо уж, бIаьсти яьлча — опытни комсий плантацешка. Из болх доккха сабар эшаш, дукха къахьега дезаш ба. Бакъда, мехкарий бIу къажац. Дикадар оал царех комсий отдела заведующе А. И. Шелякина.

ДIадахача шера цунца цхьана оператор Ильясова Петимат хилар творчески коммандировке. Цигача цар Iомайир комсаш сихха ебаяра опыт. Кишиневций опыт вай комсаш лелаераша шоай балха юкъейоалаергья.

— Оаха хьаяьй гIум йолча лаьттана лаьрхIа, дунен тIа цхьаннахьа ше морг кхы йоаца мелиоративни, эрозена духьаlе ю агрегат (МПЭА), — йоах Шелякина. Машинас лаьттан тIехе оах, полимераш етт, юртбоахама культураш дIаюв. Из машина хиларах лаьттан эрози лохлу. Агрегато юхасецабу гIум яржара болх.

Иштта, пайдан доаца лаьтта юхадийнлургда. ДуккхагIа хургда фермашта, кошарашта, хьайбай комплексашта эша доакъар.

С. М. ЯСУЕВ.

Хано дIадехарашца нийслу уйлаш

Йоккха интернациональни коллектив я Сунженски автотранспортни предприяте къахьегаш яр. Укхаза болх беш ба мехка дуккхача къамех бола нах: эрсий, эрмалой, украинцаш, гIалгIай, нохчий, черсий, хIирий, кхыбараш. Коллектив барт болаш, хIаранена шийбехктокхам бовзаш хиларо аьттув боалийт транспортникий шоашта хьалхашка латта доккхий декхараш даим а тIеххкоачашде. Цунна дола тешал да шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план цар ханал хьалха кхоачашъяр.

Дика дIадоладаьд коллективо ер шу а. Хьалхарча шин бетта цо баьча балхо хьахьокх хозрасчетеи шешийна финансировани яреи хьалашка болх дIаболабара боахаме лерттIа йоакхо яь хилар. 6,8 процент лакхъяьй къахьегама овсарле, боарамал дукхагIа ба предприяте баь пайда, наха транспортни гIулакхаш делга диккa алсамдаьккхад.

Коллективе шерра яьржача яхье хьалха латтарех я Шатаев Шелих керте латта таксомоторий бригада. Дикка тIеххкоачашъяьй мовхьаш дIа-хьа кхахьара план а.

— Тха дог гIоздоахаш да коллектива укх шера карагIдийннараш. Хьинаре къахьег хIаране, шийгIулакхах дог а лазаш кхоачашду хьалхашка латта декхараш. Яхье, хьалха латташ хьабоагIа автобусий водителаш эрсе Березовский Анатолий, черсе Гуважоков Султан, бензовозаш лехкаш бола Хашагульгов Ахьмад, Угурчиев Халат, слесараш Галаев Руслан, Хакиев. Хаваж, сварщик Шелухин Александр, участка мастер Булгучев Хьусен, дуккха кхыбараш, — яхаш дувц предприяте партийни организаце секретара Попов Виктор Федоровича.

Къаьстта белгалвоах цо таксист Галаев Къамбулат. Из ва предприяте ветеран. Ше укхаза болх беча 29 шера цхьа бутт дIабахийтабац цо план а социалистически декхараш а тIеххкоачаш ца деш. Цун хьаьнала къахьегам белгалбаьккхаб «Знак Почета» яха орден яларца. Къамбулата наькх тIа лепаш я дIаяхача кхаь пятилетка ударник, коммунистически къахьегама ударник хилара знакаш, «Къахьегама ветеран» яха медаль, социалистически яхье из котвувларах йола знакаш. Соахка нюль бетта кхоачашъяьй цо шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план, кастта цун къахьегама календара тIа чакхдаргда кхоалагIа шу а.

Иштта дика къахьегарал совгIа хьинаре дакъа лоац Къ. Галаева юкъарча вахаре а. Из ва КПСС Сунженски райкома член, парте Нохч-ГIалгIай обкома ревизионни комиссе член. Дика кхоачашду цо хьехамча декхараш а. Итташ къона водителаш ба предприяте цо. Iома а баь болх беш. Деррига уж дика гIулакхаш белгалдоахаш Галаев Къамбулата елар сийлахь - боккхача Октябра 70 шу диза цIей хьатIакхоачаш КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота.

— Цу тайпара нах кIезига бац тха коллективе, — аьлар боахама гIулакхех дувцаш, АТП директора Шаипов Данильбека. — Бакъда, тха сагото еш да цхьа хIама. Шин бетта пассажираш дIа-юха кхувлара планах лоархIадаьдац тхо. Цун бахьан да цхьайолча маршрутий наькъаш во хилар, цудухьа автобусаш каст-каста йох, дукха ха йоаккх ремонте латташ. Цул совгIа кхоачам хиллал яц тхога запасни оатхалаш а. ДIадахача шера йиъ автобус лургъя, аьнна, план тIатехаяр тхона, хIаьта царех шиъ хIанз февраль бутт чакхбоалаш мара хьаяйтаяц. ХIанз-м квартала план оахоша кхоачашъергхиларах бIубенна да тхо.

Укх шера дIайолаеннача къахьегама кердача формо йоккхий таронаш лу транспортникашта боахама хьисапе керда гIишлош хьалъе. Цу гIулакха лаьрхIа АТП-на юхе хьалъе йолаяьй сахьата 30 легковой автомашина юларгйола мойка. Боахаме ерригa а яц 16 легковой машина мара, хIаьта бахача наьха машинаш цига юларгйолаш гIулакх вIаштIехьдаккха лерхI администраце а партийни, профсоюзни организацеша а. Дикка пайда баргба цох предприятена, цунца цхьана наха гIулакх а хургда.

Р. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1) ДикагIбола автобусий водителаш А. Березовскийн (аьрдехьарвар) С. Гуважокови; 2) таксист Къ. Галаев; 3) (аьрдехьара аьттехьа) слесарь Р. Галаев, бензовоза водитель Хь. Угурчиев, сварщик А. Шелухин, участка мастер Хь. Булгучев.

Автора сурташ.

ШИЙ МЕТТЕ ВОЛА САГ

Хьаьнала къахьегамхо хиларах тарра, юртахоша сий деш а лоархIаш а ва «Самашкинский» совхоза водитель, комсомолец Курбанов Зелемхан. Совхозе из ца вовзаш саг вац. Биографега хьежача нийсархошта юкъера из белгалваккха ер ма дий аьнна хайра хIама дац. Бакъда, цун шийвахара ханага диллача дукха карагIдийнад цунна.

Зелемхана дагадагIац шийдег чу техникацара безам мацa сомабаьннаб. Самашкерча юкъерча школе дешаш волча хана хоалора цунна ше машинех уйла елга. Бакъда, хацар цу уйлаша шийвахара никъ къоастабергболга.

Дика дар ши-шегIа хьахулаш дац. 1975 шера, совхозе слесарала болх беш волча хана, Зелемхана хайра Сунженски автошколе шоферски курсаш хьаеллалга. Дукха уйла ца еш, цига дIачуделар цо эшаш хинна каьхаташ.

Хьехархоша а сокурсникаша а зийр цунах йоалла цхьа оамал: Зелемхан дисциплина дукха езаш вар. Цу оамал тIара валанзар из группа командир хержача а.

1976 шера экзаменаш тIехдика дIа а енна, боахаме юхавера из. Коллективо дика тIаийцар Зелемхан. Бакъда, мукъа йола машина корайнназар. Цудухьа подменни шофер волаш хьанийцар из балха. Пхе бетта болх бир цо иштта. Цу хана цхьан хIамах дика кхийттар из: дика шофер хила безам бар деррига довзаш, хIара оатхалах, болтиках кхеташ хила веза.

Цу шера, май бетта Советски Эскаре гIулакх де вахар Зелемхан. Лоаццача юкъа часте дикагIболча водителех цаI хилар из.

ЦIавена масехк ди далалехь совхозе вера из, болх бий хар духьа.

— МоллагIа машина хьаэца раьза во со, — аьлар цо керттерча инженерага.

Парке гIолла чакхвоалаш цхьан тишача машина йисте сецар инженер.

— Зелемхан, ер «ерзае» хьажал. Цхьан бетта болх бел, тIаккха цаI дергда вай, — аьлар инженера.

Шин кIира цо машина тоаяь ара яьккхача йоккха стаж йола шофераш а цецбаьлар.

Кхаь шера болх бир цо цу тIа. Цул тIехьагIа кхычунна дIаелар. Ше «ГАЗ-53» марка машина хьийцар тоае.

Фу сакъердам ба хьона тишъеннача техникаца болх бе? — хьаттар аз.

— Иштта дIаIомавеннав-кх, — жоп делар цо.

Из 5—6 шу хьалха дар. Тахан Курбановх профессиональни шофер хиннав. ДIайха дешаш оал цох гаража заведующе Житиев Вахьида.

— ХIара Iурра, шофераш рейса арабовлалехьа, механик шейолча машинашка хьож. Зелемхана машина массаза дика кийча хул.

ХIаьта ремонт ца еш, ялх шера болх беча цун «ЗИЛ-о» алсама дакъа лоац ялат чуэцача. Цига социалистически яхье дуккхаза водителашта юкъе хьалхара моттигаш яьхай цо.

Доккхий толамаш дахарах дуккхаза КПСС райкома комсомола Сийлен грамоташ, деза совгIаташ, ахчан премеш тийннай цунна. Цул совгIа юрта Совета депуталла а хержав.

К. ВАХАЕВ.

Гота дIайолаяьй

ХIанз кхашка болх бе йиш йолаш тоъал дика ха эттачул тIехьагIа, шерра гота бIаьстан балхаш дIадоладаьд Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхозе. Iай лаьтта Iайна тIоадал соцаяра макхаш доахаш, культиваци еш къахьегаш ба механизатораш.

Гандалоев ТIахиреи Булгучев Русланеи кулгалдеча бригадашка мошача доакъара лаьрхIа горохаца цхьана кен дIабувш ба механизатораш. Коллективни подрядагIа къахьегандаь дер тешаме де а гIерт.

Горохаца дIабувча кено 250 гектар лаьтта дIалоацаргда. Цул совгIа доакъара 260 гектара тIа рапс, 360 гектара тIа люцерна я цу боахаме кхееш.

Х. МАГОМЕДОВ.

ЭРГАЛОНИЙ НАЬКЪАГIА

ЦхьайтталагIча пятилетка шерашка хадданза зе деш хьайоагIар тха колхоз. Цхьабакъда, лурчагIеи соахкеи, боккха беце а, пайда бир. Цунга кхача новкъостал дир наьха къахьегам подрядагIа вIаштIехьбаккхаро. хIаьта паччахьалкхено а дикка новкъостал дир тхона.

ТIеххьарча шин шера, план 20 центнер йолаш, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 35,6 центнер ка бола ялат дехкар оаха паччахьалкхенга. Планал совгIа дIаеннача хIара килограммах доагIачул 75 процент дукхагIа ахча делар тхона. Иштта ахча делар, планал совгIа дIаеннача шурех, дулхах. Масала, хIара килограмм шурах 34 кепиг лу паччахьалкхено пайда беш долча боахамашта, хIаьта тхона экономика чIоагIъяра новкъостал деш 56 кепиг тел. Килограмм шура яккхарга тха 45 кепиг дIадода. ДукхагIча даькъе, паччахьалкхено цу тайпара новкъостал дара чотагIа хьахинна пайда ба лурчагIеи соахкеи хиннар. Укх шера а цу тайпара маьхаш тергдолаш да тхона ялатах а хьайбай продукцех а. Бакъда, иштта из хадданза хургдац. ТIадоагIача шера тхогара а, планал совгIа яьккхачох ше да. планагIа яьккхача шурех 34 кепиг мара ца тела тарлу. Цу гIулакхо экономикана зе дергдоацаш хIанзе а кийчо еш да тхо.

Аьхки Берашке яхача лоам леладу оаха детташ долa доахан. Гаьна я из, цига тIабода никъ а хала ба. Во да цигара хьалаш а. Детташ дола доахан доажадара кхоачам боллаш буц хилац даьгIенашка, хьайбашта тоъал хилац хий, къастта аьхки.

Бийсаш яха моттиг йоацандаь, доахан деттара хIара дийнахьа тракторашца дояркаш дIа а юха а кхувла безаш хул. Цига, автомашина тIагIоргйолаш бац никъ. Цига йоаккхаш йола шура а кIезига хул. хIаьта цунга дIадодар — планал дукхагIа.

Цудухьа оаха лаьрхIад, ши бIаь хьайбана лаьрхIа йIоахъяь помещени хьа а яь цига диззача шера дулха кхоаба хьайбаш а хургдолаш. детташ дола доахан юрта йистте йолча ферме леладе. Цу гIулакхо, цкъа-дале, подрядагIа къахьега йиш йолаш дикка аттача боаккхаргба наьха болх, шозлагIа-дале, лохдергда шура, дулх даккхарга дIадодар.

Производствана шоаш финансировани яра болх дIаболабаьб укх шера тха колхозхоша. Иштта хьале динза дардоаца гIулакх да из, хIаьта берригача наьха, хIара балха моттиге къахьегам подрядагIа вIаштIехьбаккхар.

362 бежан, соахка ноябрь бутт болабелча денз подрядагIа Дербичев Аслангире, Боков Асхьаба, Тумгоев Ахьмада кхаь дезало леладу, колхоза правленеца лаьрхIа договор а оттаяь. Цунга хьежжа дулх тIакхетийтара дIадодачун кхом беш дисачох 70 процент дезала дIалу. Цу дерригне декхарийла бу уж, гIулакха колхозагара трактор хьаийцача, цунца бе беза болх ма хулла сихагIа чакх а боаккхаш. из лелаяра ха лоацъе, доагора, доакъара, кхычун кхом бе. ХIаьта цо колхоза пайда а бу. Нагахьа санна, подрядагIа а доацаш, массе хана санна, кхаьбарех хьалхагIа ноябрь бетта денза февраль хьатIакхаччалца цхьайтта бежан денна хиннадале, укх шера цу юкъа чов хинна цхьа хьайба мара юкъердаьннадац. Из а урс хьекха колхоза складе, дIачуделар. Цунах а башха зе хиланзар. Цул совгIа, хIара хьайбана хIанз дийнахьи буси юкъера лаьрхIача 450 грамм дулх тIакхетийт, план 400 грамм йолаш. Подряд юкъейоалаялехьа из хьокхам 300 граммага а кхачацар.

- Укх шера 62 гектара тIа тайп-тайпара баьцадаараш: коартолаш, помидораш, хох, саьмарсаькх, кхыяр кхеергья тха боахаме. ПодрядагIа лелаергйолаш уж ерригa культураш 38 дезало дIаийцай хIанзле, колхоза правленеца договораш а оттадаь. ДукхагIболчар цхьацца, шишша гектар ийцай лелае, хIаьта масала, Белхароев Ахьмада итт гектар коартолаш, Батыгов Бахьаудина — уж жал коартолаши пхи гектар помидораши, Галаева Лизас — йиъ гектар тайп-тайпара баьцадаараш.

Баьцадаараш леладерашта эша новкъостал деш йоккха балха опыт йола механизатор Алиев Супьян хургва. Дика довз цунна колхоза лаьтташ: хов малагIа кхаш мел хьаьнде деза, дикагIа хьувкъаргйолаш мичахьа малагIа культура дIае еза. Цун алапи а баьцадараш леладераша кхебаьча хьувкъамах тийша хургда.

Колхозагара лелае техника, цунна эша доагор, тIаккха дIаде фу, удобренеш, кхыдар хьаэцаш чекашца расчеташ е башха кхеташ бац подрядагIа болх бу дукхагIбола нах. Цудухьа из де уж Iомабара экономически курсаш вIашагIъехкай тха боахаме. Бригадирел, звеньевоел, учетчикел совгIа подрядагIа дар ха безам болаш мел вар дешаш ва цига.

Колхоза кулгалхошта доагIар а кхаш, хьайбаш леладерашта карагIдаьнначох тийша хургда хIанзчул тIехьагIа. Цудухьа къахьегама овсарле лакха йолаш болх бе йиш хургйолаш нах мел эшачунца Iалашбара низ дIакхоачар ду колхоза правлене а специалисташа а. Боахама керттерча агрономa Фаргиев Хьамзата, кхаш леладеча бригада кулгалхочо шийханнахьа йоакхо яь, бIаьстан кхашкара балхаш дIадоладара деррига а кийча да хIанз. Тоаяьй ерригa техника, Iалашдаьд дIаде мел эша фу, удобренеш, кхыдар.

А. ГАЛАЕВ,
Сунженски района «Заветы Ильича» колхоза керттера экономист.

ПЕНГАЗЕТА—ТЕРКО

Iуьйрийна итт сахьат даьнна ха. «Горец» совхоза конторе саг вац. Хьалтеха йоахкача стендашка, гойтара агитацега хьеж со. «Животновод» — боахама партийни, профсоюзни, комсомольски организацей орган. Гуш да, пенгазетана дувца хIама доацалга: даьсса да цун кораш. БIарг кхет ВЛКСМ комитета печатни органах. ТIеххьара материал 1987 шера 22 декабре язъяь я. Прожекториcташа мехкдаьтта продукташта кхом барах яьча рейдах я из. Тексто хоам бу доагора экономи яр гIулакх боахаме дика долга. Перерасход яц. «Комсомольски прожектора» тIехьагIа а аьттув боалалга лов цу тайпара рейдаш чакхъяха. Бакъдар, аьлча хIанз бIаьсти яьннай. ХIаьта доахан Iангара дахара болх мишта латт хьажа аьнна бе лаьрхIа хинна тIахьожам баьбац. Каьхата тIа бисаб из соцам. «Прожекторо» шийзIанарца сийрдадаккханзар из дош.

Шийорган я халкъа тIахьожама группа а. «Халкъа контроль — болх беш я». яхача рубрикана кIал дIаязъяьй цун доакъашхой список. Ерригa а ши материал я газета тIа: 1987 шерара группа плани цу шера 31 августе арадаьнна приказн. Цунах хала дац халкъа тIахьожамхоша болх ца белга кхетаде.

Кхы а башха хоза оформлени яь цхьа стенд я укхаза. Цу тIа дувц шура яккхарах, хьайбай дозал лакхдарах, 1987 шерарча планех! Кердача шера бIаьсти яьлча а, селханерча денца бах укхаза.

Из-м «Гореце» хинна Iац. Районни потребитель с к и юкъарлонна правлене дукха да тайп-тайпара лозунгаш. ХIаьта пенгазета моттиг кораяьяц. Халкъа дозорней шоай орган я. Цу тIа цун, кхыча постий доакъашхой список я. (Укхаза-м кхыметтел гласноста пост а я). Гласностага диллача цун доазув соахка хиннача событеша дIалоац. БIаь шера йоахкийла аьнна хьалтехай 25 сентября халкъа тIахьожама группа материалаш. ВЛКСМ комитета орган а яц хоалуш.

Райпо лоаллаха йоаллача райбыткомбината ателье вестибюлашка хьалъэллай «За качество» яхача газета стенд. Бакъда, цу тIа цхьа дош дац дикалах лаьца. «Комсомольский прожектор» кхайкарал деш я укх деношка собрани хургйолга. Бытовикашта кхы а цхьа дош дус дувца: «Комсомольский прожектора» беча балхах лаьца.

Гласность йицъеннай райпищекомбината коллектива а. Шу хьалха арадувлар «Пищевик» яха пенгазета. ТIеххьарча хана цун оаз хазац. ДIаяьннай «Комсомольский прожектора» зIи а. Доацаш да халкъа тIахьожама группа беча балхах дола къамаьл а. Из деррига долаш деце а, долаш да гуча метте хьалтеха НГIАССР социалистически декхараш. Ужаш а соахкара да.

Ха безам бар, гласность йолча хана пенгазетий мотт хIана сецаб?

Л. ШАХБУЛАТОВ,
Урус-Мартановски район.

Йоазонхочун юбилейга

28 МАРТА 120 ШУ ДУЗ СОВЕТСКИ ЙОАЗОНХО А. М. ГОРЬКИЙ ВАЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ

Алексей Максимович Горький... Из ваьча а цун цlи лелаеча а городе дика дагавоагlа из. Кховзткъа шу да укхаза Литературни музей йола, шовзткъе итт шу да нах бахкара Пешков Алешас (хургвола писатель М. Горький) шин бера ха дlайихьа «Каширина Цlа» хьадийлла. Цу музее вена хиннав ялх миллион гаргга саг. Метта а оттаяьй, хьа а йийллай Горьке дезала квартира - музей. Цу квартире баьхаб из дезал 1902 шера денз 1904 шерга кхаччалца. Укхаза язъяьй «Саг» философски поэма, йистеяьккхай «Дачники» яха пьеса, «Нана» яха роман язъяра йоазош даьд. Укх деношка цу романа керта кинокартина доаккхаш я режиссер Глеб Панфилов керте латта творчески группа.

М. Горький Ф. Шаляпинца. 1901 ш. Нижний Новгород.

ТАСС фотохроника.

ДОТТАГlАЛЦА БА ВАЙ НИЗ

Геологически чоалханеча хьалашка кlоаргачеи тlехкlоаргачеи мехкдаьтта скважинашка бурув тохалга аттача даккхара эша продукци я тха заводо арахецар.

Тахан тха химреагенташ 12 союзни республике, доазол дехьа дlаухийт.

Дика лоархlаяьй предприяти дlабахача шин бетта планах, договорни декхараш кхоачашдаьд. Цу юкъа къахьегама овсарле планагlа йоагlачул 18 процент совгlа лакхъяьннай. Заданел совгlа арахийцай бlаь тоннал дукхагlа химреагенташ.

Духхьал производство дика вlаштlехьъяккхарах хиннa lац уж толамаш даха таро хилар. укхаза керттера моттиг дlалоац завода коллектив барт-цхьоагlо йолаш хиларо, наха юкъе дохаргдоаца доттагlал тоссаденна хиларо. Иттех къаман викалаш ба заводе тахан цхьан цlен дезал санна къахьегаш. Чlоагlа да царна юкъера интернациональни доттагlал.

15 шу совгlа ха я гlалгlачо Хашагульгов Ахьмада предприяте къахьега. Завод болх бе йолаеннача дийнахьа денз ва из укхаза. Цул кlеззига тlехьагlа баьхкаб Гетагазова Хlажари Дакиева Шурихани.

Дикача дешащца хьоахаю заводе МаматовгlIар къахьегама династи. Юххьанца Гlазмахьмий Люба ера болх бе, упаковочни цехе дlаболабир цо ший къахьегама никъ, цул тlехьагlа цун воl Хьажбикар вера. Из насосни установкай машинист волаш хилар, цул тlехьагlа воккхагlа волча оператора говзал караерзайир цо, хlанз из новкъостaша тешам а бенна бригадни совета председателал а хержав. Диъ шу хьалха цун сесаг Хаьди а ера предприяте къахьега.

Вокх смене бригадни совета председателалла хержав хlире Ваниев Михаил. Итт шу совгlа ха я Михаилеи цун сесага Маринаси заводе болх бу. Марина эрсе я. Из насосни установкай машинист я. Царна уллув къахьегаш ба БарциевгlIар интернациональни дезал. Дукха нах доккхал а деш хьог цу дезалах. Украинка Клавдияи хlире Михаили вlашагlкхийтар Нохч-Гlалгlайчен лаьтта хlанзчул ткъо шу хьалха. Хlаьта завод lойиллача денз тхо долча къахьегаш а ба.

Тха предприятерча наха чlоагlа лоархlаши сий деши саг ва Кравченко Иван Андреевич. Кагирхой хьехамча, производства ветеран ва из.

Сийлахьча Октябра нийсархо ва Иван Андреевич. Цун дерригача вахарца хоалу вай боккхача мехка биографи. Халача, бирсача тlема шерашка Кавказерча нахаца доттагlал тоссаделар Кравченко. Цу хана денз Нохч-Гlалгlайчен лаьтта вахаш а къахьегаш а ва.

Бlарчча хьаийцача БогатыревгlIар дезала заводе болх бу 50 шу совгlа ха я. Из йоккха цифра яц мехкарча кхыча заводашкара болхлой династеш вай хьаийцача, бакъда, зlамига а яц Карабулакски химреагентий завод дукъона хиларга диллача. Дукха ха йоаццаш пенсе вахав дезала да Георгий Яковлевич. Хlаьта цун йоl Хая ший мараца Николайца, воl Алексей ший сесагаца Оляйца, найц Михаил тахан заводе къахьегаш ба. Царех хlаранех ала дика дар мара дац тахан.

Хlиречунца Борциев Михаилаца партбюро членалла хержай гlалгlа Гaздиева Фердовс. Хlаьта цун йиша Хьава а заводе дикагlа йола аппаратчикех лоархlаш я.

Укх шера къахьегама коллектива совет хержай заводе. Эрсащца цхьана завода кхел къестаеча дакъа кхоач грекага А. Павловга, хlиречунга М. Ваниевга, гlалгlачунга Х. Маматовга. Духхьал цхьа декхар да цар массане а кхоачашдер — вай хьамсара Даьхе кхы а йlаьхагlа хилийтар.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакерча химреагентий завода партбюро секретарь.

Беркате лер

1942 шера дар из. Вай Даьхен столица Москва бахьан Цlеча Эскаро немецко-фашистски гlаьрахошта духьала бирса тlемаш деча хана. Тlема командоване амар деннадар цхьа саг мара чуховш ца хиннача ИЛ-2 яхача штурмовик ши саг чуховргволаш эргаяккха, аьнна. Хlаьта цу тlема самолета тохкамаш делга вай мехкахочоа эскадрилья командира, капитана М. Пицхелауренеи воккхагlа волча лейтенанта А. Васильевнеи тlадиллар. Царга хьежаш бар дукха военачальникаш, новкъостий. Цlаьхха сигала моастагlий «мессершмиташ» гучалийлхар. Хlанз-хlанз пархинг йоаккхаш йохаергъя, аьнна, хеталора вай ИЛ.

— Мишта аьрдехьара мессарен lайоагlа вайна, пулемет хlана тохац lа? — яхаш цlогlа деттар рацеца гlолла командира ший комиссарага Васильевга. Бакъда, цунна хацар раци болх беш йоацилга. Цу ханна фашистски цхьа самолет гарга а яйта етта йолайир Пицхелауре пулемет. lаьржа кlур а баьнна, лаьттангахьа бухьбиллар «Мессера». Хlаьта юхейисачар нийсъяла кхелехьа царна карара вала таро хилар цун.

Из тlема эпизод ювц «Над полем битвы» яхача шин дагалоацамий книжка тlа инарала А. Н. Ефимова. Цу шера цхьана тlом беш хиннаб изи вай мехкахои. Вай цlи яьккхача книжка тlа кхы а кlезига факташ яц Пицхелауре тlема биографецара. Тlема авиаце толашагlа вола летчик ше хилар цкъа гайта lийнавац из.

Пицхелаури эскаре гlулакх де тlавийхар 1937 шера. 1941 шера курсаш йистеяьхачул тlехьагlа цох хилар летчик-штурмовик. Тlема хьалхарча деношка из Латве вар, 241 штурмовой авиационни полка замполит а волаш.

— Хала ха яр из, — яхаш дагалувц Михаил Александровича. — Са тlом бе бийзар Смоленщине, Подмосковье, Белорусе, Украине, Курски битве дакъалаьцар. Дика дагайоагlа сона Курская дуга оалача моттиге хиннa цхьа тlема эпизод. Майора В. Корякинаи сонеи командоване амар далар Орел яхача города юххерча моастагlчун аэродроме бомбаш етта, аьнна. Фашистски дукха самолеташ латтача цу моттига сецца тlалатар дир оаха. Кхыметтел бокъонца фу хиннад ха кхелехьа цицха хилар моастагlий дуккхача техниках. Кхойтта самолет йохайир оаха.

Дуккха а тlема операцешка дакъалаца дийзад М. Пицхелауре Даьхено лакха мах баьб цунна карагlдийннача деналерча гlулакхий. Хlанз отставке волча подполковника накха сийрдабоах Дай-мехка тlема I, II степений орденаша, Цlеча Седкъа шин ордено, дуккхача кхыча тlема совгlаташа.

Тlом йистебаьнначул тlехьагlа а эскаре гlулакх деш хиннав Михаил Александрович. 1962 шера тlема академе деша ваьгlав, цул тlехьагlа авиаполке замполиталла гlулакх даьд. Отставке вахачул тlехьагlа Грознерча № 2 йолча СГПТУ болх беш хиннав. Цул тlехьагlа йlаьххача хана СГПТУ-9 директоралла болх баьб. Ше дlахьожаваьча моттиге цо цlена, хьаьнала къахьийгад.

Дукха доттагlий ба тlема ветерана. Каст-каста вlашагlкхетараш хул цун царца.

Дукха ха я Михаил Александрович пенсе вола. Цох саго бехк боаккхаргбацар сатийна цlагlа вагларе. Бакъда, иштта оамал йолаш вац из. Цо хьинаре дакъалоац кагирхошта тlема - патриотически кхетам луча. Дукха болх бу КПСС Заводской райкома тlемеи къахьегамеи совета председатель хиларах тарра. Из каст-каста го йиш я района предприятешка, школашка, профессиональни училищашка.

З. АЮБОВ.

КОМСАШКА ХЬОЖАШ БА

Шелковски районе эггара хьалха комсий кхашка шоай трактораш араяьхараш «Бурунный» совхоза механизатораш бар. Комсаш хьаеллаш бар уж. Хlанзле а уж хьайийллай 300 гектара тlа.

Царна тlехьа болх пневмооткрывателаш. Шоай болх дикагlйолча агротехнически ханашка чакхбаккха дош деннад цар. Хlаьта из дукха хlама ца эшаш кхо кlира гергга ха мара яц.

Из кхета а деш, сиха бу болх механизатораша В. Пимичеза, С. Понаморева, А. Филинченкова. Хlара дийнахьа шиша норма ю цар.

Бlарг гlадбугаш да хlанз комсий кхаш. Ханнахьа минеральни удобренеш тайсай укхаза, дукхагlйола комсий гаьнаш гуррахье а яlай. Юхейнсача 180 гектара тlара яраш бlаьсти йоlаргъя. Из болх беча хана дlайоахаргъя lай шелал латтача хана цамогаш хиина комсий гаьнаш, кердаяраш дlайогlаргъя.

Шерра яьржай комсаш лелаеча бригадашта юкъе социалистически яхь. Цудухьа шоай болх дикагlа вlаштlехьбаккха гlерт механизатораш.

Б. ГАНИЖЕВ.

Мишта кхоачашду декхараш

ПОДРЯДО ГlО ДАЬД

Дика чакхдаьккхар карарча пятилетка дlадаха шоллагlа шу Малгобекски района «Кавказ» совхоза хьайбаш леладераша. План 890 тонн йолаш 906 тонн шура дlаелар паччахьалкхенна, хlаьта дулх — 392 тонн.

Иштта хьаьнала къахьега цу коллектива малагlча таронаша вlаштlехьдоалийт, хlаьта укх шера болх мишта бу ха безам болаш Исаева Шурас кулгалдеча ферме долх тхо.

Совхоза контора йолчара гаьна яц из. Лостамболаш да цун ков. Исаева Шура ферма цlеча уголоке корайир тхона. lуйриййна доахан дийттачул тlехьагlа де карагlдаьнначоа чот тохаш яр из. llайха, цlена я чухьа. Исаевайл совгlа массехк доярка я укхаза. Чай а молаш, телевизорга хьежаш багlа уж.

— Миштай lуйриййна баьча балха итог, хьо раьза йолаш йий? — аьнна оаха даьча хаттара жоп луш Шурас аьлар:

— Раьза ца хила хlама дац. Селхан хиннaчул дукхагlа я хlара кхоабача lаттагара яьккха шура. Цхьабакъда, цун хьоанал салоlам беш яц-кх. Хила езачул 0,1 процент лохагlа я. Ала йиш яц из доакъар ца таарах да аьнна, из кхоачамболлаш да. Рационага хьежжа, дийнахьеи буси хlара lатта 30 килограмм силос, пхиппха — доакъара свеклаш, шишша — концентрированни доакъар, пхиппха килограмм ча тел, ма молла барда лу. Цунах дукхагlа пайда баккха, дикагlа дуаргдолчча тайпара кийчде а гlерт. Масала, концентрированни доакъар дерригача доахана цхьатарра а доацаш, шура дукхагlа луш долчарна дукхагlа кхоачийташ тел. Иштта лу силос а. Из дикагlа юаргйолаш цун мистал лохъяра цу тlа мел, кхытайпа микродобавкаш а хьерцаш. Доахан иштта кхаба тхоашта аьттув баларах совхоза кхаш леладерашта доккха баркал а оал оаха. Масала, соахка хlара хьайбана лаьрхlа 22 центнер гаргга доакъара единица lалашийр цар.

— lуйриййна йоаккхача шурий хьоанал лоха хилар дукха саготде дезаш хlама а дац, — аьнна тха къамаьла юкъейоагlа доярка Усманова Люба. — Массе хана сансарраха йоаккхача шурий хьоанал хила езачул 0,2 — 0,3 процент лакхагlа ма хулий вай. Цудухьа дийнахьа яьккхар ерригa хьаийцача, цун хьоанал йоагlачул лакхагlа ца хуле, лохагlа хургьяц. Цул совгlа, укх бетта дукха доахан а дахкад вай. Хlаьта бахкачул тlехьагlа lатто юххьанца луча шурий хьонал лохагlа хул.

Шура яккхара а йохкара а дlабахача шин бетта планаш тlехкхоачашъяьй ферма коллективо. Балха темпаш лох ца еш, хьайоагlа март бетта а. Цхьабакъда, яьккхар соахкарчул кlезигагlа я. Цунах долчох тхо кхетаде дехар дича, Шурас аьлар:

— Гlулакх миштад аьлча, бруцеллезах, туберкулезах цамогаш хинна е хила мега доахан белгалдахара, хlара бетта диагностически тохкамаш ду тха боахаме зооветспециалисташа. Иштта из даьчул тlехьагlа цамогаш хинна, хила мега ткъаьх етт гучабаьлар соахка. Уж доахан фермера дlадигад. Цудухьа я хlанз йоаккхаш йола шура соахкарчул кlезигагlа. Цунца цхьана, дlахьажал шо дийнахьеи буси хlара кхоабача lаттагара йоаккхар дlаязъеча графика тlа.

Цо хьахьокх дийнахьеи буси хlанз хlара lаттагара йоаккхар 6,4 килограмм йолга. Из соахка укх хана хиннaчул 0,1 килограмм дукхагlа я. Цул совгlа, март бутт болалуш хиннaчул 800 грамм дукхагlа а я. Кхы а цхьа хlама да белгалдаккха дезаш. Хlара беттача lатто луш йолчох дийцача, из 10 килограммал совгlа я.

Дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха Усманова Люба я. Дlабахача шин бетта план 359 килограмм йолаш 614 килограмм шура яьккхай цо, хlаьта яхье шоллагlа йолча Хамзаева Сацитас — 454 килограмм, кхоалагlа йолча Успанова Хабилас — 449 килограмм.

Шин бетта план кхоачаш ца еш иттанех кхо доярка йисай. Тхо цецдоаккхаш хlама дар, соахка баьча балха итогех яхье шоллагlа моттиг яьккха хинна Магомадова Элисат царна юкъе хилар. Иштта из фу бахьан долаш нийсденнад дувцаш Элисата аьлар:

— Зооветеринарни болхлоша хьайбашта диагностически тохкамаш даьчул тlехьагlа гучадаьлар са группера дикагlбола биъ етт цамогаш болга. Уж доахан дlадигар. Царна метта диъ шинар делар. Хlанз а дахкадац уж. Дахкача а дlадигачарех шинне луш хинна шура цар лой а тамаш я юххьанца. Цхьабакъда, шозлагlа дахкачул тlехьагlа гlулакх тоаде лерхl аз.

— Бакълув Элисат, — тlатехар ферма заведующе. — Иштта бахьанаш долаш шин бетта планех лоархlаяланзар вож ши доярка а. Дика да цамогаш хиннaчарна когаметта дlаоттаде оахош хьалкхедаь шинараш долаш а. Уж хьалкхедара болх тесса бутаргбац оаха дlахо йодача хана а. Доахана lул тоадара хадданза йоакхо а ергья оаха, из дара таронаш а хулийтаргья. Доахан дебадара болх тхо раьза долаш дика бир соахка ферме. Масала, хlара бlаь lатта тlехьара 86 lасилг хьакъоастадир. Планал дукхагlа уж хьакъоастаде аьттув луш шоай доахан леладаьча бархl дояркана премена цхьацца lасилг делар укх шера.

Доахана мишта доал ду хьажа долх тхо. Хьайбаш латтача хьалхарча корпуса хьалхашка ферма толашагlа болча къахьегамхой: лакхе йийцача яхье хьалхалаттача кхаь дояркий, lаьсий леладеча Мироненко Татьяни, Козлова Полини, скотникий Атаев Таштемира, Мусаев Мохьмада сийна айяь цlе байракх яр лаьгlо хьекхача михо ловзаеш.

Доахан латта моттигаш цlена яь, хьаьшка доакъар дуллаш боахк скотникаш. Семинтальски, lаьржа - боарха фух дола доахан дика тоаденна, цlена да.

Доахана lул тоадара, ферме беча балха механизацияра, доакъара база шеръяра берригa теркам тlабахийтар совхоза кулгалхоша. Доахана хий моладара, доакъар диллара, помещени цlенъяра балхашта механизаци а еш, керда, дика хьайбай корпус хьалийр. Къаьна а цамогаш дола а доахан дlа а даьха, керда дикача фух доахан доаладир цу ферме. Наьха балхацара безам совбаккхара лаьрхlа мероприятеш чакхъяьхар. Доахан цlендарах доагlа, хlаьта хьалха хиннача кулгалхоша да телаш чусецадаь ахча доярка дlатела доладир, доакъар lалашдеш болчар болх подрядагlа вlаштlехьбаьккхар.

Хьайбаш кхабара доакъарца совхоза администраци кхоачам бе яьлча, подрядагlа къахьега раьза хилар ферма коллектив. Иштта из дарах хlанз дехке а яьннаяц.

— Геттара пайдане гlулакх хиннад бригадни подряд, хозрасчет юкъейоалаяр, — йоах Исаева Шурас. — Цо нах lомабу производствана дlадодар лархlа, паччахьалкхен рузкъана кхом бе, чlоагlбу коллектива барт. Хlаьта керттера дар — производства да ше волга кхетаду хlара саго, шийна доагlар дизза хьа а дех. Цхьа масал доаладергда аз. Кагий lаьсий, тlакхетийта дулх а ца лоархlаш, дийнахьа болх барах ахча телар царга хьожаш барашта. Из бахьан долаш, кагийча цу хьайбашта лерттlа lунал дара башха йоакхо а ца еш, балха ха чакхъяьларга хьежаш хулар цхьабараш, хьатlадена доакъар кхоачам болаш дий е дац, дика е во да хьажацар. Из бахьан долаш lаьсий эсала хьалкхувр, дукха довр. Шозза, кхозза дийцачул тlехьагlа подрядагlа уж леладе раьза хилар. Мироненко Татьянеи Козлова Полинеи. Хlанз ах шу да цар шинне цу хьисапе къахьега. Цу юкъа цамогаш хинна а кхытайпа бахьан долаш а цхьа lасилг юкъерадаьннадац, хьалха цу юкъа кlезигагlа дале ворхlбархl тlерадоалар уж. Ди дlадодац цар план 350 грамм йолаш, хlара lасилга 450 граммал дукхагlа дулх тlа кхетийташ. lаьсий кхабара тоъал а дика а шоашта доакъар хьатlа ца дахьаш моттиг нийсъелча, шоай «киса» кхайдача санна халахет царна. Фуннагlа даь а доагlар хьа ца доаккхаш lац. Хlана аьлча, цар алапи дийнахьа болх барах а доацаш, тlакхетийтача дулхах, lаьсий унахцlена хьалкхедарах тийша да.

Паччахьалкхенна шура дlаялара карарча пятилетка шин шеран нийс беттан план Ерригсоюзни XIX партийни конференци хьаеллача деношка кхоачашъе лаьрхlа ба цу ферма хьайбаш леладераш.

М. ХАМАТХАНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВЕНГРИ. Эффективность лакхъяр, производство эргаяьккха тоаяр — республика халкъа боахама планаш кхоачашъяра керттерачарех цхьа лостам ба. Хlанз «Раба» яхача вагонаши машинаши еча заводе фактически болх беш я керда формовочни цех (сурта тlа). Оборудованена реконструкции модернизации яьчул тlехьагlа укхаза толаме пайда эцаш я прогрессивни промышленни технологи. Дьерерча машинаш еча гиганте из хьаелга карагlдаьннад lилма-технически прогресса карагlдаьннараш производствана сихагlа юкъедахьара гlо деча lилма центра.

Гlоръяьнна йовзаш йолча предприяте продукци духхьала цун ший мехка йийза lац. Вежарашха йолча паччахьалкхенашка заводо дlакхухьийтача керттерча хlамаех я транспортни средствашта эша комплектующи оатхалаши цар ходовой доакъоши. Дьерерча машинаш хьаерий традиционни заказчикаш ба советски партнераш.

МТИ—ТАСС сурт.

Хlана тlаийцар Убайдулла-Хана къамаш бартадоаладелга

Ши бутт хьалха афгански правительства оагlонгахьа яьннай Кандагар яхача провинцера «Хезбе Ислами» яхача оппозице Убайдулла Хана команда еш хинна герзаца кичъенна йоккха формировани. Из саг эггара хьалха вувцаш хезар сона дукха ха йоацаш цу къулбехьен афгански провинце вахача хана. Хlаьта къаман машар бара провинциальни комиссе председатела Маулави Гулям Мухьаммад Факире сона дийцачогlа Кандагари Гельменди яха провинцеш вlашагlкхетача Каджаки яха йоккха моттиг дlалаьца яр Убайдулла Хана группа. Переговораш ярах йола правительства предложенеш вlалла дlатlаэца ца тугаш дукха ха яьккхай Убайдулла Хана. Иштта дале а дlадаха шу чакхдоалаш барта вера из, ше беш бола тlом соцабир, правительства оагlонгахьа вала раьза веце а, ший тайпара йола «нейтралитет» лоаттаергъя аз, аьлар цо. Хьалха ше леладаьр а дита, къаман машар бара политиках дlа хlана кхийттав Убайдулла Хан? Дукха ха йоаццаш массехк ди даккха Кабуле венавар из, хlаьта из хаттар цунга де йиш хилар са.

— Са отрядаца вар 2100 саг, царех 600 герзаца кийчвенна вар. Вожаш резерве бар тха, хlана аьлча тхоцара дукха нах боабора — оаха тlом бора советскии афганскии эскарашта духьал. — Иштта дувца волавелар 30 шу дола Убайдулла Хан. Тхога яр 60 кишлак йола район. Цига вахар 50 эзар саг. Къамаш бартадоаладе аьнна Кабуло 1987 шу чакхдоалаш баь тlахьехам оаха хьатlаэцанзар, хlана аьлча НДПА-га lаьдал долча хана машар хила йиш йоацаш лийрхlандаь. Цул совгlа, оаха кхоачашйора «Хезбе Исламе» указани: «ди боацарашка» мохк «бехкача» кабульски режимаца машар хила йиш яц.

Оахош мишта тlом бора дувцаргдац аз, — цхьа кlеззига сабара даь дувц Убайдулла Хана, — тхона ца гуш диса йиш яцар «машар бергбоацараш» къиза духьал этта боллаше а, хlаьта тхо а царца мадарий, къаман машар тlехь-тlехьа чlоагlлулга. «Ворхlане альянс» яхача тайп - тайпарча партешта караболча «муджахиддиний» герзаца кийчъенна формированеш тlехь-тlехьа дуккхагlа паччахьалкхенгахьа ювлар. Из ду вlалла мукъа ца лушше а. Къаман машар хилара политикацара сай гlулакха уйла е ваьлар со нагахьа санна афгано - пакистански переговораш толаме чакхйоале Афганистанера советски эскар арадоаккхаргдолаш решени яьй аьнна президента Наджибуллас 1987 шера ноябрь бутт чакхбоалаш Лойе джирга хьакхайкадаьчул тlехьагlа. Из эггара хьалха аз дир се командир хиларах тарра. Из хайра сона хlара бокъонца волча афганца доккха сий деш лоархlаш йолча традиционни Лойя джиргас Афганистана конституци тlаийцачул тlехьагlа. Цо афганций частни рузкъа хилара йола бокъо чlоагlъярал совгlа, политически партеш хьае цар йола бокъо а чlоагlйир. Конституце иштта дlакхайкадир ислам тха мехка паччахьалкхен ди ба аьнна а. Се грамотни саг хиларах тарра (12 шера лицее деша ваьгlав со) аз кхетадир шийна эша лоархlамеи дикеи дараш юха а увзаш эттача халача хьала кlалхаръяла НДПА гlертилга.

Иштта вывод яр-м цаl да, геттара кхыдар да «партизански тlема» еррига халонаш сайца цхьана эза нах цох тешабе безаш хилар, «машар бара хьакъехьара» ший гlулакх къоастаде деза ха оттар. Сайна карабола герзаца кийчъеннача группай командираш къаман машар бара кандагарски комиссеца дувца дезаш хиларах тешабе ка яьлар са. Переговораш дlайолаеннача юххье фу оал хьожаш хилар тхо, — йоах Убайдуллас. Цул тlехьагlа партнераш цlенча дег тlара дувцаш хиларах тхоаш тийшача тlом бергбоацаш договор е лаьрхlар оаха. Ший оагlонгахьара паччахьалкхено мукъабелар тхона тхоашта еза порядкаш тхоай районе оттае. Паччахьалкхено ше дергда аьннар кхоачашдаьчул тlехьагlа, цунца 60 кишлаке бахача наха экономически новкъостал деш, къаман машар хилара политиках хьадда дlакхета лаьрхlар оаха. Оаха кулгаш яздаьд йолча соглашенена. Хlанз тха район Кандагара провинце деча тlемашта юкъера цlенъенна хьаяьннай.

Со а дукха кхыбараш а теш къаман машар — НРПА цхьалхха лозунг а доацаш тха мехка машар юхаоттабе йола дикача дагара цlенхаштара политика хиларах.

— Сона хов, — аьлар тlеххьара а Убайдулла Хана, — къаман машар бара политиках дlакхета оаха баьча соцамо «Ворхl исламски партей Альянса» лидераш, эггара хьалха «Хезбе Исламе» кулгалхой эгlаза бугаргболга. Хlаьта а Афганистане машар юхаоттабара дерригача къаман гlулакхах тхоаш дlакхетарах нийса баьккха гlа хет сона. Сона хов паччахьалкхенгахьа баьнна «тlехьашка баьннарашта», «Альянса» лидераша къиза таlазар делга. Дукха ха йоаццаш Баглане вийра цу провинце губернатор Хаджи Султан Мухьаммад. Цо ший «муджахиддиний» отрядацара хьа ма къаьстанге а тlаийцар къаман машар бара политика. Кандагара провинце массехк кlира хьалха вийра Хан Какузай. Дlадахача шера тlом а беш араваьннавар из Пакистанера, ший кишлаке цlавенавар. Къаман машар хьаллоацаш ше хилар дlа кхайкадир. Бакъда террора могаргдац тха мехка машар бе гlерта дерригa халкъа гlулакх соцаде, къаьстта хlанз, туннель чакхйоаллача сердал гучаяьннaчул тlехьагlа хlаьта а.

Кабул.

Борис ГАН,
АПН соб. корр.

«Малав дунен тlа мафи яхар». Иштта цlи тилла мегаргйолаш я дукха ха йоацаш полице мафецарча къовсама лаьрхlа парламентски комиссена кийчъяь доклад. 135 оагlон тlа дувц Апеннинашка вlаштlехьдаьха даьча зуламий сурт, цlераш йоах тайп - тайпарча рангагlа болча «крестни даьй».

Дlадаха шу йистедоалаш Палермо чакхъяьлар хlама ца эшшаш шин шера йlаьхъенна 454 мафиозе дешах йола «суперпроцесс». «Суперпроцесс» чакх ма яьллинге а гlайрен тlа нах боабе болабелар, шоай берригача низаца болх бе йолаелар наркотикаш еш йола къайлагlара фабрикаш. «Эуропео» яхача газета хетачогlа, вlаштlехьдаьккхача зуламо ше долаш — хилар хьахьокхарал совгlа, кхы а дукхагlа чlоагlдир мехкара ший lаьдал.

Кlирагlа арадувлача итальянски «Эуропео» яхача газета тlарча сурта тlа: Итале нах боабеш латт, мафе бехкагlа дуккха болча кхалнахах жерой хиннаб, хlаьта берех — бой.

ТАСС фотохроника.